

Linksgewonden exemplaren heeft de Heer Florack onder de vele tienduizenden Wijngaardslakken, die door zijn handen zijn gegaan, nog nimmer ontmoet. In dezen zomer (1951) trof hij een fraaie, wenteltrapvormige (scalariforme) slak aan, een groot dier, dat ik ook gezien heb. De abnormale groeiwijze was hier duidelijk het gevolg van een beschadiging op jeugdigen leeftijd.

Wijngaardslakken, wier huisje beschadigd is, b.v. door een val, of doordat er op getrapt is, kunnen hun schelp herstellen door de plaats van de breuk in korten tijd (1 tot 4 dagen) te repareren met kalk. Meestal geschiedt zo'n reparatie niet al te zuiver, want het mantelweefsel, dat een verwonding in een oudere winding van het huisje herstelt, is niet in staat om dezelfde regelmatige groeilijnen te fabriceren als de mantelrand, die voor de periodieke groeiingen zorgt. Op deze wijze blijft een gerepareerde verwonding in het oudere deel van de schelp steeds als een abnormale onregelmatige plek op het huis zichtbaar.

De Heer Florack heeft verder nog opgemerkt, dat een beschadigde Wijngaardslak evenwel volledig ten dode is opgeschreven, indien het alleroudste deel van de schelp, de top en enkele aansluitende windingen, is vernield. Ook al zijn de rest van het huis en de slak zelf niet verder verwond, dan moet het dier toch den strijd opgeven, omdat het niet in staat is op de plaats van top en topwindingen nieuwe kalk af te scheiden. Ook deze opvatting is in strijd met de gangbare mening in zoölogische literatuur (zie o.a. noot 4) volgens welke regeneratie van de schelp van de apex tot den mondrand mogelijk is, mits niet te grote oppervlakten ineens worden weggenomen, waardoor de dieren zouden uitdrogen.

Het moet nog worden onderzocht, waarom de regeneratie-functie in die oude kern ontbreekt, en op welke plaats in de spiraal dat vermogen intreedt.

Ook dit is een punt voor zorgvuldig experimenteren, want verwondingen kunnen van zo velerlei aard en sterkte zijn, dat men ze moeilijk kan vergelijken.

Aantekeningen.

In aansluiting aan de waarnemingen van den Heer Florack citeer ik hieronder enkele publi-

caties over de Wijngaardslak, haar voedsel en haar cultuur.

Noot 1: Door E. Frömming (1950, Arch. f. Mollusk. Kunde, Bd. 79, S. 175—178) zijn quantitative en kwalitatieve proeven genomen over het voedsel van *Helix pomatia*. Ook hij kwam tot het resultaat, dat de Wijngaardslak niets liever eet dan kropsla. Daar dit een artikel is, dat de dieren in de vrije natuur niet ter beschikking hebben, moeten zij in het wild dus met andere gewassen genoegen nemen. Frömming nam waar, dat zij de Grote Weegbree (*Plantago major*) gaarne eten. De Heer Florack merkte hun voorliefde op voor de Grote Klis (*Lappa major*).

Noot 2: Een afbeelding van *Helix pomatia*, die door een aaskever-larve (*Silpha*-larve) wordt aangevallen, is te vinden in een publicatie van G. Schmid (1933, Natur und Museum, Bd. 63, S. 194—198).

Noot 3: Ook van de Grote Achaatslak (*Achatina fulica*) is bekend, dat zij nooit achteruit of met den kop naar beneden kruipen, maar zich eenvoudig laten vallen. (Van Weel, 1948, Chronica Naturae, Vol. 104, p. 336), terwijl daarentegen waargenomen is, dat kleinere huisjesslakken dit vermogen wel bezitten.

Noot 4: Over organisatie en levenswijze van de Wijngaardslak is een monographische bewerking verschenen door J. Meisenheimer (1912, Die Weinbergschnecke, Monographien einheimischer Tiere, Bd. IV).

Noot 5: Aan belangstellenden in de gebruiken en opvattingen, die er in Midden- en Zuid-Europa bestaan over Schneckenucht und Schneckenpeise kan ik de onder dezen titel verschenen publicatie van R. Wildhaber (1950, Schweiz. Archiv f. Volkskunde, Jahrg. 46, Heft 3—4) ten zeerste aanbevelen.

Mededelingen van de Commissie inzake Wetenschappelijk Onderzoek van de Sint Pietersberg. No. 16.

BELANGRIJKE VANGSTEN VAN MACROLEPIDOPTERA

In de loop van 1950 werden door het personeel van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden een groot aantal Macrolepi-

doptera op en in de omgeving van de Sint Pietersberg verzameld. Al dit materiaal heb ik in Leiden kunnen doorkijken, zodat ik steeds op de hoogte was van de resultaten van het voor ons land unieke onderzoek, voor zover het mijn eigen studieterrein betreft. Aan de Directeur van het Museum, Prof. Dr. H. Boschma, en de betreffende conservator, Dr. C. O. van Regteren Altena, ben ik dan ook grote dank verschuldigd voor hun medewerking.

Vlinderkundig was over de Sint Pietersberg weinig gepubliceerd. Een aureool van een zeer bedaaide roem zweefde er om heen van enkele bijzonder goede vangsten uit lang vervlogen tijden, maar nog nooit had iemand met de moderne lichtvangmethode in dit gebied gewerkt. Geen wonder dan ook, dat de vangsten voor een groot aantal *Lepidoptera* nieuwe vindplaatsen opleverden. Het ligt niet in de bedoeling deze alle hier te vermelden. Alleen wil ik de aandacht vestigen op enkele vangsten, die om een of andere reden boven de middelmaat uitsteken. Men moet hierbij wel in het oog houden, dat slechts een vrij beperkt aantal keren met licht gevangen werd. Het is zeer te hopen, dat het onderzoek in de toekomst voortgezet kan worden, zodat we dan in staat zijn een enigszins betrouwbare moderne Macrolepidoptera-inventaris van het gebied op te maken.

Wat de vindplaatsen betreft, met „Neercanne” bedoel ik zowel de vangsten in de onmiddellijke nabijheid van het kasteel, als in het dicht daarbij gelegen Cannerbos. Het heeft weinig zin om voor de goed vliegende Macrolepidoptera de localiteiten al te gedetailleerd aan te geven. Ten slotte zijn de lichtvangsten bijna steeds rondzwervende ♂♂.

Colias croceus Fourcroy, f. *helice* Hb. Een volkomen afgevlogen ex. van de crèmekleurige wijfjesvorm van de oranje lucernevlinder werd 22 Aug. op de Sint Pietersberg gevangen.

Thecla betulae L. Neercanne, Sint Pietersberg.

Carcharodus alceae Esp. Deze Hesperide, die jarenlang uiterst zeldzaam in ons land geweest is, wordt de laatste tijd hier en daar in Zuid-Limburg opgemerkt. Nieuwe vindplaatsen zijn: Neercanne (22 Mei) en de Sint Pietersberg (20 Augustus).

Tenzij het tegendeel wordt vermeld, zijn de hier volgende nachtvinders op licht gevangen.

Smerinthus ocellata L., f. *rosea* Bartel. 1 ex. van deze nog weinig bij ons waargenomen sterk roodachtig getinte vorm, Sint Pietersberg.

Clostera curtula L., f. *rufescens* Lmpke. Een prachtig ♂ van deze mooie roodachtige, tot nog toe hoogst zelden waargenomen vorm, Heerderberg (20 Juli).

Philudoria potatoria L., f. *burdigalensis* Manon. 1 ♂, waarbij zowel de opvallende grote als de kleinere lichte middenvlek der voorvleugels ontbreken. Het eerste Nederlandse ex., dat ik van deze vorm zag. Neercanne.

Tethea ocularis L., f. *frankii* Boegl. Vrijwel in het gehele Zuidlimburgse gebied schijnt de zwarte vorm de typische verdrongen te hebben, of is er in elk geval al ver mee gevorderd. Neercanne.

Lithosia quadra L. 1 ♂. Heerderberg (20 Juli).

Euplagia quadripunctaria Poda, 17 Augustus werd een ex. op de Oosthelling van de Sint Pietersberg gevangen (niet op licht), terwijl 21 Augustus 2 exx. op het terras van het Kasteel Neercanne buitgemaakt werden (waarvan 1 ex. niet op licht). Ongetwijfeld is de vlinder in deze omgeving inheems. Het is een van de noordelijkste vindplaatsen op het Continent.

Craniophora ligustri L. Neercanne, Sint Pietersberg bij grenspaal 51—52, een flinke serie. Vrijwel alle exx. behoren tot de zwarte f. *nigra* Tutt, die tot nog toe uitsluitend uit Zuid-Limburg bekend is, maar slechts van enkele vindplaatsen.

Cryphia algae F. 3 exx., Cannerbos, 18/19 Juli, 2 exx., Sint Pietersberg, (20 Juli).

Cryphia divisa Esp. Van deze zich steeds meer in het Z.O. verbreidende soort werden 21 Juli 2 exx. op de Sint Pietersberg gevangen.

Agrotis puta Hb. 24 Mei 1 ♂ bij Slavante, 18 Juli een ex. te Neercanne, 20 Juli een derde op de Sint Pietersberg.

Peridroma saucia Hb. Reeds op 24 Mei werd te Neercanne een mooi ♂ gevangen, een bijzonder vroeger datum voor deze immigrant.

Triphaena interjecta Hb. Neercanne.

Leucania conigera Schiff. Neercanne, 18 Juli 1 ex.

Hoplodrina ambigua Schiff. Het eerste Nederlandse ex. van deze immigrant uit zuidelijker Europa werd in 1946 gevangen te Roermond. Daarna werden in 1949 op verschillende

plaatsen in het land een zevental exx. gesigna-
leerd. Bij het door het Leids Museum verza-
melde materiaal bevonden zich niet minder dan
79 exx.! Zij werden tussen 14 en 25 Augustus
gevangen en wel in het Cannerbos (27 exx.),
op de Franse Batterij (Sint Pietersberg) (15
exx.) en op de Sint Pietersberg bij grenspaal
51—52 (10 exx. op 24 en 25 Augustus).

Ongetwijfeld is dit op vlindergebied wel een
van de grootste verrassingen geworden. Merk-
waardig is, dat geen der andere verzamelaars
in Limburg een ex. opgemerkt heeft. De vlinder
lijkt wel veel op de beide andere Nederlandse
Hoplodrina's, *blanda* Schiff. en *alsines* Brahm.
maar valt een goed waarnemer toch onmiddellijk
op door de scherpe lichte omranding van
de beide voorvleugelvlekken.

Plusia confusa Stephens. 22 Mei een mooi
gaaf ex. in het Cannerbos.

Cosymbia annulata Schulze. 21 Mei een ex.
in de Schone Grub bij Rijckholt (niet op licht),
24 Augustus een ex. van de zomergeneratie op
de Sint Pietersberg bij grenspaal 51—52.

Nyctosea obstipata F. Van deze Geome-
tride, een altijd zeldzame immigrant uit zuidel-
ijk Europa, werden niet minder dan 4 exx.
gevangen: 19 Juli een ♂ en 20 Juli een ♀ op
de Heerderberg, 20 Augustus een ♂ en 21
Augustus een ♀ bij het Kasteel Neercanne. Dit
is meer dan alle andere Nederlandse verzame-
laars in 1950 van de vlinder gezien hebben: zij
brachten het slechts tot 3 exx.!

Aspitates gilvaria Schiff. Twee mooie gave
♂♂ van deze uiterst zelden waargenomen
spanner werden verzameld: 1 op 18 Augustus
op de Franse Batterij (Sint Pietersberg) en 1
twee dagen later op het terrein van het Kasteel
Neercanne. De vlinder is vrijwel zeker in dit
gebied inheems.

De vangsten in het door de Leidse inventa-
risatoren bestreken gebied hebben overigens
duidelijk het merkwaardige feit bevestigd, dat
Zuid-Limburg een van de meest opvallende
centra van vlindermelanismen in Nederland is.
Ik heb daar al meer de aandacht op gevestigd,
maar aan een verklaring waag ik me voorlopig
niet.

B. J. LEMPKE.

Amsterdam-Z.2, April 1951.

Oude IJselstraat 12III.

BOEKBESPREKING.

De verspreiding van de Reptielen en Amphibieën in Nederland.

Onder deze titel verscheen het derde ver-
slag van de Herpeto-geografische Dienst der
Nederlandse Vereniging van Terrariumhouders
Lacerta. Deze beschrijving is ontleend aan
1050 opgaven van vindplaatsen; ongeveer 600
meer dan die waarop het tweede verslag van
1947 berustte. Het verkregen beeld is, zoals ook
in het voorwoord gezegd wordt, nog verre van
volledig. Voor zover dit b.v. Zuid Limburg
betreft zouden zonder twijfel wel meer gegevens
over de verspreiding van de geelbuikpad, de
vroedmeesterpad en de boomkikker te verkrij-
gen zijn. Ook de hazelworm heeft in Zuid
Limburg een groter verspreiding dan in de twee
kleine centra bij Maastricht en in het Geuldal,
welke dit verslag vermeld. Deze onvolledighe-
den moge aanleiding zijn tot een groter mede-
werking ook uit Zuid Limburg. De vindplaat-
sen worden niet steeds met voorzichtigheid ver-
meld. Men verkrijgt deze brochure door storting
van 50 cent op postrek. 310551, t.n.v. A. T.
Reijst, Hoogstraat 47, Koog a. d. Zaan.

T.

Van de insecten-commissie der N. J. N. ont-
vingen wij de tweede druk van de Libellen-
tabel. Reeds op het eerste gezicht ziet men dat
deze tabel wat druk en illustratie's betreft, aan-
zienlijk verbeterd is.

Daar men in tegenstelling tot de eerste druk
thans al onze bekende inheemse soorten, dus
ook de zeldzame heeft opgenomen, is de waarde
van dit werkje aanzienlijk toegenomen. Ook
voor jeugdige liefhebbers bestaat de kans, dat
zij met een minder algemeen dier in aanmerking
komen en dan brengt de tabel hun niet aan het
weifelen.

Door zijn kort en duidelijk overzicht is het
boekje ook zeer handig voor hen, die in het
bezit zijn van ons standaard-werkje „*Odonata*
Neerlandica” van M. A. Lieftinck.

Het werkje is ook voor niet leden verkrijg-
baar à f 0.40 bij de tabellen-administratie der
N.J.N. p.a. Tep Valk, Jan Gijzenkade 123,
Haarlem.

Ga zo door N.J.N.ers, op deze wijze zullen
jullie resultaten boeken!

O.